

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĒL LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO ŪKIO IR KAIMO PLĒTROS ĮSTATYMO NR. IX-987
8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Europos Sąjungos (ES) teikiama parama Lietuvoje yra ypatingai svarbi žemės ūkio gyvybingumui, perdirbimo pramonės konkurencingumui bei būtiniausių maisto produktų tiekimui šalies gyventojams. Deja, pastebimos neigiamos tendencijos, kai reikšminga dalis ES žemės ūkiui skirtos paramos atitenka stambiausiems žemvaldžiams ir žemės ūkio grupėms. Nepakankamai diferencijuota parama ir galiojančios išimtyms apriboja galimybę užtikrinti reikiamą paramą smulkiam ir vidutiniam žemės ūkiui. Tokia situacija kuria nesąžiningas konkurencijos sąlygas, kai dešimtis tūkstančių hektarų žemės asmeniškai, per giminaičius ar per juridinius asmenis valdantys gauna reikšmingą ES paramą, kuri galėtų būti skirta nedidelių ūkių paramai ir kaimo plėtrai.

Šiuo metu ES yra sudariusi galimybę šalims narėms pačioms kreiptis dėl stambių išmokų sumų ribojimo. Dabartinė tvarka leidžia šalims nuo 5 iki 100 procentų mažinti pagrindines tiesioginių išmokų dalis, viršijančias 150 tūkst. eurų, tačiau valstybėms, naudojančioms pirmųjų hektarų paramos modelį ir paskiriančios jam bent 5 procentus gauto paramos voko, šis ribojimas nėra privalomas ir šiuo metu Lietuvoje nėra taikomas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Žemės ūkio ministro įsakymu 2019 metams buvo patvirtintas pagrindinės tiesioginės išmokos mažinimo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis Lietuva buvo pradėjusi taikyti pagrindinės tiesioginės išmokos mažinimą, apribojantį ES skiriamą tiesioginių išmokų pagrindinės išmokos sumą, skiriamą vienam subjektui per metus, iki 150 tūkst. eurų (viršijus šią sumą, buvo taikomas 100 proc. sumažinimas). Tačiau svarbu pažymėti, kad ši tvarka nebuvo taikoma susietiems asmenims, kas sudarė galimybę skaidant nuosavybę išvengti šio apribojimo. Taip pat pagal 2019 m. galiojusią tvarką buvo leidžiama nuo vienam subjektui per metus priskaičiuotos tiesioginių išmokų pagrindinės išmokos sumos atskaičiuoti faktiškai išmokėtus atlyginimus ir su tuo susijusius mokesčius. Todėl šis apribojimas nebuvo efektyvus.

Atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 637/2008 ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 73/2009 (toliau – Reglamentai (ES) Nr. 1307/2013), 11 straipsnio 1 dalimi valstybės narės gali nuspręsti taikyti ūkininkams bent 5 % dydžio mažinimą tik pagrindinės išmokos sumai, viršijančiai 150 000 tūkst. eurų bei į tai, kad vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 11 straipsnio 2 dalimi, valstybės narės gali pasirinkti, ar iš priskaičiuotos paramos sumos turi būti išskaičiuoti ūkininko ankstesniais kalendoriniais metais už žemės ūkio veiklą faktiškai išmokėti ir deklaruoti atlyginimai, įskaitant su darbo užmokesčiu susiję mokesčiai ir socialinio draudimo įmokos, siūloma LR žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatyme (toliau – Įstatymas) įtvirtinti nuostatą, kad tiesioginių išmokų dalies, apimančios pagrindinę tiesioginę išmoką, suma, tenkanti vienam asmeniui ar susijusiems asmenims, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, negalėtų viršyti 150 tūkst. eurų per metus. Taip pat Įstatymu siūloma įtvirtinti, kad ši suma negali būti didinama per vienus kalendorinius metus, einančius prieš paraiškų teikimo metus už žemės ūkio veiklą faktiškai darbuotojams išmokėtu darbo užmokesčiu, įskaitant su darbo užmokesčiu susijusių mokesčių sumą.

Siūlomu Įstatymo pakeitimu išplečiant ribojimą ir susijusiems asmenims bei pasirinkus galimybę neleisti priskaičiuotos 150 tūkst. eurų sumos didinti darbuotojams išmokėtu darbo užmokesčiu, įskaitant su darbo užmokesčiu susijusių mokesčių sumą, preliminariais skaičiavimais būtų sudaryta galimybė smulkiam ir vidutiniam žemės ūkiui kasmet skirti papildomai iki 15 mln. eurų nuo tiesioginių išmokų pagrindinei daliai skiriamos sumos (pvz. 2021 m. pagrindinei išmokai skirta 220 mln. eurų suma). Tai skatintų darnią žemės ūkio plėtrą, teisingą ES paramos skirstymą ir sąžiningą konkurenciją.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

LR Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu maksimali tiesioginių išmokų suma asmeniui ar su juo susijusiems asmenims, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, nėra ribojama.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma papildyti dabar galiojantį Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymą, ir nustatyti, kad tiesioginių išmokų pagrindinės išmokos suma, tenkanti vienam asmeniui ar susijusiems asmenims, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, negali viršyti 150 000 eurų per metus. Taip pat siūloma nustatyti, kad ši suma negalėtų būti didinama per vienus kalendorinius metus, einančius prieš paraiškų teikimo metus už žemės ūkio veiklą faktiškai darbuotojams išmokėtu darbo užmokesčiu, įskaitant su darbo užmokesčiu susijusių mokesčių sumą.

Tikimasi, kad tokių saugiklių įvedimas sukurs palankesnes sąlygas paramos žemės ūkiui paskirstymui, sukurs geresnę konkurencinę aplinką žemės ūkio sektoriuje, veiks kaip atgrasanti priemonė nuo žemės ūkio paskirties žemės koncentravimo ir piktnaudžiavimo teikiama parama.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką sąžiningam, atsakingam ir skaidriam verslui bei jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte naujos sąvokos nėra teikiamos, taip pat nekeičiamos galiojančios sąvokos.

11. Ar įstatymo projekto atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo įgyvendinimui valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„tiesioginės išmokos“, „pagrindinė išmoka“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.